

Sygn. akt V CSK 315/15

POSTANOWIENIE

Dnia 8 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa A. B. i R. B.

przeciwko G. D.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 grudnia 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powodów

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 6 lutego 2015 r., sygn. akt I ACa 1526/14,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej powodów
do rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 lutego 2015 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, po rozpoznaniu apelacji obu stron zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 15 lipca 2014 r., obniżając zasądzone nim kwoty i oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Powodowie dochodzili w sprawie roszczenia z tytułu zachowku po zmarłym M. B.. Jak między innymi zauważył Sąd Apelacyjny, do majątku syna spadkodawcy, N. B., nie weszła darowana mu przez spadkodawcę kwota 400.000 zł, w wyniku późniejszej darowizny przekazał on bowiem spadkodawcy kwotę 410.000 zł, w której bez wątpienia mieści się wcześniejsza suma. Sąd Apelacyjny orzekł także o odsetkach od zasądanego świadczenia, przyznając je powodce od chwili wcześniejszej niż dzień wyrokowania - z równoczesnym wskazaniem, że w wypadku roszczeń z tytułu zachowku początkowy dzień ich naliczania powinien być w każdym wypadku ustalany indywidualnie, zależnie od chwili, w której pozwany znał wszystkie okoliczności umożliwiające mu ustalenie istnienia i wysokości zobowiązania.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powodów, którzy zarzucili wydanie go z naruszeniem art. 445 w związku z art. 481 § 1 i 2 oraz art. 991 § 1 i 2 k.c.; art. 888 § 1 i art. 890 § 1 k.c. oraz art. 386 § 1 i 4 k.p.c. Na tej podstawie wniósł on o uchylenie orzeczenia w zaskarżonej części, ewentualnie - o jego uchylenie i zmianę oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie nie występują przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Brak w niej zwłaszcza istotnych zagadnień prawnych oraz nieważności postępowania, na których istnienie powołali się skarżący. Wbrew ich twierdzeniom skarga kasacyjna nie jest także oczywiście uzasadniona.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego przesłanka ta - ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. - powinna być rozumiana jako kwestia o problemowym i precedensowym charakterze, odnosząca się do wykładni prawa i mająca znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Powinna ona pozwalać na

sformułowanie przez Sąd Najwyższy, w ramach rozpoznawania skargi kasacyjnej, ogólnego poglądu, możliwego do wykorzystania na gruncie innych spraw. W ten sposób rozpoznanie skargi kasacyjnej będzie mogło przyczynić się do rozwoju prawa, realizując cele publiczne - dominujące w koncepcji skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 596/14, nie publ. oraz z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, nie publ.). Kwestie wskazane w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie odpowiadają tej definicji.

Pierwszy z tych problemów odnosi się do pytania o możliwość zaskarżenia skargą kasacyjną postanowienia w przedmiocie kosztów, towarzyszącego orzeczeniu rozstrzygającemu sprawę co do istoty. Kwestia ta nie budzi jednak jakichkolwiek wątpliwości, które pozwalałyby doszukiwać się w tym zakresie przesłanki z 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Problem ten został rozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, na które powołują się sami skarżący - stwierdzając wprost, że ma ono charakter „jednolity i utrwalony”. Posługując się tym argumentem (zarazem zaś nie przedstawiając jakichkolwiek przyczyn, które wskazywałyby na potrzebę rewizji dotychczasowego poglądu) skarżący sami przekreślają zasadność swojego twierdzenia. Subiektywne przekonanie o konieczności odmiennego rozstrzygnięcia tej kwestii nie jest wystarczające, by Sąd Najwyższy miał ponownie rozstrzygać ten problem, trwale rozwiązany w jego wcześniejszych wypowiedziach. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie realizowałoby tym samym - koniecznego dla niej - celu publicznego. Wniosek ten wyklucza także potrzebę rozwiązywania drugiego z problemów - pytania o sposób kalkulacji wartości przedmiotu zaskarżenia w razie objęcia zaskarżeniem skargą kasacyjną także postanowienia w przedmiocie kosztów postępowania.

Po drugie, istotnym zagadnieniem prawnym w opisanym wyżej rozumieniu nie jest także pytanie o treść orzeczenia Sądu drugiej instancji, w razie zaskarżenia orzeczenia wyłącznie przez jedną ze stron postępowania. Katalog przesłanek pozwalających na wydanie orzeczenia kasatoryjnego, w miejsce orzekania w sposób reformatoryjny, został wskazany w art. 386 § 2 - 4 k.p.c. Możliwość zastosowania tego przepisu stanowi problem z zakresu

subsumpcji i należy do sądu rozpoznającego konkretną sprawę. Z istoty rzeczy brak więc w tym zakresie problemu o ogólnym i uniwersalnym charakterze, który odpowiadałby przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Po trzecie, za istotne zagadnienie prawne nie można uznać także pytania o termin naliczania odsetek od roszczenia o zachówek. Jak wskazują sami skarżący, problem ten stanowił już przedmiot licznych uwag orzecznictwa - w tym Sądu Najwyższego. Ukształtowanie się wśród dotychczasowych wypowiedzi kilku stanowisk nie przesądza z tej perspektywy o konieczności przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, w której problem ten został ponownie podniesiony. Wypowiedź Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie mogłaby przyczynić się w istotnej mierze do rozwoju prawa, powiększając jedynie istniejący wcześniej zbiór orzeczeń i nie mogąc uporządkować całości dotychczasowego dorobku judykatury.

W sprawie nie doszło także do nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji. Zdaniem pozwanego, na skutek wydania orzeczenia reformatoryjnego, nie zaś kasatoryjnego, został on pozbawiony możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) - wobec wydania przez Sąd Apelacyjny odmiennego rozstrzygnięcia, które nie podlegało kontroli instancyjnej. Twierdzenie to jest w oczywisty sposób nieuzasadnione. Przyjęcie w polskiej procedurze cywilnej modelu apelacji pełnej oznacza merytoryczne rozpoznanie sprawy w całym zakresie przez sądy dwóch instancji. W konsekwencji, w postępowaniu w drugiej instancji zasadą jest orzekanie reformatoryjne, rozstrzygnięcia kasatoryjne zaś traktowane są jako wyjątek (czego wyraz stanowi opisany wyżej art. 386 k.p.c.). Uwzględnienie w tym kontekście zarzutu nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. oznaczałoby, że sam ustawodawca, tworząc model postępowania apelacyjnego, postąpił wbrew innej normie zawartej w tym samym akcie prawnym. Argumentacja prezentowana w skardze kasacyjnej opiera się tym samym na selektywnym odczytaniu treści regulacji procesowej, prowadząc do absurdu.

Zgodnie z utrwalonym poglądem orzecznictwa przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumieć należy stan, w którym jest ona uzasadniona w sposób

ewidentny, możliwy do stwierdzenia już na pierwszy rzut oka, bez potrzeby prowadzenia złożonych rozumowań (tak m.in. Sąd Najwyższy w postanowieniach: z dnia 9 kwietnia 2015 r., II CSK 550/14, nie publ. oraz z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, nie publ.). Powołując się na wystąpienie tej przesłanki w sprawie skarżący wskazali jedynie, że wniesiona przez nich skarga jest oczywiście uzasadniona w zakresie naruszenia art. 888 § 1 i art. 890 § 1 k.c. przez nieprawidłowe uwzględnienie darowizn dokonanych przez spadkodawcę przy obliczaniu substratu zachowku. Argumentacja skarżących nie może jednak zostać podzielona. Błędnie odczytują oni wypowiedź Sądu Apelacyjnego jako wskazanie na anulowanie umowy darowizny będącej czynnością prawną - podczas gdy, w istocie rzeczy, odnosiła się ona wyłącznie do „cofnięcia” przez strony ekonomicznych skutków tej czynności. Wobec dokonania darowizny przez spadkodawcę na rzecz syna, następnie zaś dokonania odwrotnego transferu (również w drodze darowizny), trudno uznać, by sposób obliczenia substratu zachowku przez Sąd Apelacyjny obarczony był w tym zakresie jakimkolwiek oczywistym błędem.

Mając to na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w postanowieniu.